Ч. 108 Середа 17 (29) мая 1895. Рік V.

Виходить у Львові що дня (крім неділь і гр. кат. сьвят) о 5-ій годині по полудни.

Редакция і Адміністрация: улица Чарнецкого ч. 8.

Письма приймают ся лиш франковані.

Рукописи звертають ся лиш на окреме жаданє і за вложенем оплати почтової.

Рекламациї незапечатані вільні від оплати почтової.

НАРОДНА ЧАСОПИСЬ

Додаток до „Ґазети Львівскої“.

Передплата у Львові в бюрі дневників Люд. Пльона і в ц. к. Старостствах на провінциї:
на цілий рік зр. 2·40
на пів року зр. 1·20
на чверть року „ —·60
місячно . . „ —·20
Поодиноке число 1 кр.

З почтовою пересилкою:
на цілий рік зр. 5·40
на пів року зр. 2·70
на чверть року зр. 1·35
місячно . . „ —·45
Поодиноке число 3 кр.

З Ради державної.

На вчерашнім засіданю Палати послів вела ся дальша дебата над реформою податковою і залагоджено остаточно четверту головну частину закона податкового з виїмкою §. 217, котрий, як звістно, відослано назад до комісиї. Підчас дебати промавляв також і міністер фінансів др. Пленер, котрий доказував, що скликане комісиї податкової в Палатї панів єсть зовсім законне. Під конець засіданя поставили пос. Лягіня і товариші пильне внесенє, в котрім домагали ся, щоби правительство предложило дословний зміст розпорядженя, управильняючого привіз тих вин, котрим признано пільгу в оплаті мита. Против пильности внесеня промавляв міністер Бакегем. Пос. Люеґер промавляв за пильностию, котру остаточно ухвалено.

Вчера мало відбути ся засіданє постійної комісиї для реформи податкової, на котрім мало прийти під нараду внесенє пос. Діпавлього, котре стремить до того, щоби ті податники, котрі доси платили 5 зр. податку і мали з того титулу право вибору, мали й на дальше то право, хоч будуть платити менший податок. Засіданє з причини занедужаня референта не відбуло ся і для того відложено єго на завтра.

Завтра має ся зібрати повна комісия для реформи виборчої, котрій підкомітет предложить своє справозданє з дотичними внесенями. З Відня доносять, що підкомітет відбув вчера ще одно засіданє, на котрім референт пос. Рутовский предложив готовий проєкт реформи виборчої, уложений підкомітетом. Проєкт, — як кажуть, предкладає збільшенє числа послів о 50, з котрих припало би 37 на оплачуючих менші податки а 13 на таких, що не оплачують ніяких безпосередних податків.

Вибори до спільних Делеґаций в Палатї послів мають відбути ся завтра, а в Палатї панів нинї. Палата послів вибирає як звістно 40 членів і 20 заступників, а Палата панів 20 членів і 10 заступників. Вибори сї в Палатї послів будуть, як здаєсь, досить цїкаві і покажуть може силу поодиноких партий та їх звязь межи собою. Розходить ся головно о становище скрайної лївицї до лїбералів нїмецких і о відносини в клюбі Гогенварта. Посли з Долїшної Австриї, належачі до нїмецкої лївицї, старали ся заключити союз з двома т. зв. дикими послами, Кронаветтером і Перпнерсторфером. Нїмецка лївиця жадала, щоби оба ті посли голосували з нею, так, щоби она мала тим способом більшість над антисемітскими послами з Долїшної Австриї; в тім случаю два мандати з Долїшної Австриї дістали би ся лїбералам, а третий пос. Кронаветтерови. До порозуміня однакож не дійшло, а з антисемітами не хотять лїберали входити в ніякий компроміс. При виборах будуть отже рішати пос. Кронаветтер і Пернерсторфер. З клюбу Гогенварта знов хоче увійти до спільних Делеґаций сам ґр. Гогенварт.

Справи краєві.

(Розвиток промислу гірничого в Галичинї.)

В справозданю, яке Видїл краєвий предложив Соймови о галицких справах гірничих, стоїть на першім плянї промисл нафтовий і поміч, яку край подає зі своєї сторони для того промислу. Відтак вказує ся, що й копальні вугля чим раз більше розвивають ся. Крім того маємо, хоч в меншій скількости, руду цинкову і зелїзну. Результати верченя в Тури великій, в повітї стрийскім доказують, що слїдить ся за покладами потасу. Рівнож маємо в многих сторонах знамениті поклади каменя до будівлї, а що при будові моста над Прутом на шляху зелїзничім Делятин-Воронянка ужито лиш каменя з добрим успіхом, то можна надїяти ся для того рода промислу гірничого сьвітлої будучности.

Видїл краєвий залишив свою давнїйшу систему субвенций для поодиноких предприємств, а звернув свою дїяльність в трех напрямах: 1) Розслїдити науково цїлий край під взглядом ґеольоґічним, петроґрафічним і хемічним, а до сего зачисляє ся видавництво атлясу ґеольоґічного, нафтова стация розслїдна і мікроскопійні розслїди намулів нафтових; 2) виобразувати способніх і фахових робітників на поли гірництва і гутництва, а до того мають служити: стипендиї гірничі, катедра при львівскії політехніцї, школи в Бориславі і Ветршни; 3) збирати і публїкувати відомости, чи то наукові чи статистичні з обсягу гірництва, щоби зробити їх доступними для найширших кругів, а передовсїм до видавництва атлясу і дат статистичних.

Робота в тих напрямах поступає звільна а причини сего лежать глубше і труднїйше їх усунути. Найперше сам предмет трудний, відтак нема нїгде взірців школи для верченя, а се що робить ся, єсть радше першою пробою для винайденя властивої методи в науцї і практицї, анїж вже довершеною орґанїзациєю. Опісля приходять трудности буджетові. Треба

4)

Землетрясенє і єго причини.

(Дальше.)

„Дня 6 серпня — розповідає Юл. Шмідт дальше — виїхали ми раненько до Дельфі. Воздух був спокійний і зовсім ясний. Коли під стрімку гору було трудно їхати, то я зліз з коня, щоби тим лекше можна ратувати ся, коли-б відривали ся скали. По семій годинї стануди ми в полудневій части сеї місцевости, що була вже зовсім розвалена; сторчали ще лиш денеде поодинокі мури і стояла ще мала вежа при якійсь церкві. На всхід звідси виднїли ся під оливними деревами розвалини монастиря і церкви Панаґії, а межи ними величезні брили скал, що скотили ся сюди з гори та поломили і повиривали з корінєм величезні дерева. Румовище, брили скал, дерева оливні і тополї — все то лежало разом помішане в невеличкім ярі побіч монастиря. Недалеко Кастальского жерела (жерело дуже обильне в воду і знане вже в глубокій старинї, було присьвячене божкови Апольонови; коло того жерела стоять високою стїнкою рівні гладкі скали, котрі стародавні Греки називали Федріядами) лежали величезні гранчасті стовпи на 300 до 400 стіп довгі а на 60 до 80 стіп грубі, котрі землетрясенє виломило із Федріад та кинуло ними на поле, що віддїляє кастальске жерело від Дельфі. Доокола самого жерела зробив ся був великий вал із відорваних скал, котрі аж сюди скотили ся. Ми були тої думки, що се славне здавен давна місце пропаде і щезне вже на віки, тож мимо гуку і трясеня землї постановили ще раз подивити ся на жерело, змірили там теплоту води і чим скорше відступили ся звідси. Найбільше боялись ся ми тих скал, що по стрімкій стїнцї летїли в долину....

„Коли приймемо, що в перших трох днях сего землетрясеня земля трясла ся раз що три секунди, то було би в тім часї не менше лиш 86.000 землетрясень. А що я в чотири днї пізнїйше в Ітеї дослідив, що до 24 годин було чути 1700 до 2000 підземних громів і ударів, і позаяк звістно, що земля аж до зими не була успокола ся, то коли ще увзгляднимо ті дуже слабі дрожаня, покаже ся, що за послїдних пять місяців 1870 р. було около 500.000 підземних гуркотів і тілько-ж ударів. Коли-ж зважимо, що землетрясенє тягнуло ся через півчверта року, то без пересади мусимо сказати, що в самім осередку землетрясеня було що найменше пів або три чверти мілїона таких з'явищ, а межи тими 300 великих і небезпечних ударів, від котрих все валило ся, около 50.000 менших ударів, на котрі нїхто не зважав і около одної четвертини підземних громів“.

До другого рода землетрясень належать ті, підчас котрих дає ся почути лиш один сильний удар, що найбільше два, три в коротких перервах по собі. До таких землетрясень належить найбільше звістне землетрясенє в Лїсбонї, котрого опис по тисячі разів повтаряють наші шкільні книжки, як коли-б від того часу не було вже більше ніяких землетрясень. Опис сеї катастрофи, котра настала 1 падолиста 1755 р., подаємо тут після мало звістного листу якогось безіменного, писаного під першим вражінєм до радника і купця Руфіера в Штрасбурзї. Безіменний автор доносить тому купцеви про страшну катастрофу, яка постигла столицю Портуґалїї і далась також добре почути в Кадісї і Ґібральтарі та цїлій Іспанії і остерігає єго перед заключованєм інтересів купецких в сторонах, навіщених землетрясенєм. Він пише:

„Вже з попередного листу знаєте про велике нещастє, яке тут стало ся. Тепер посилаю вам обширнїйшу вість о тім. Було то першого сего місяця, коли я рано витягав в нашій конторі деякі рахунки купецкі і не мав на собі нїчого більше лиш штани, панчохи і пантофлї та старий шляфрок, але анї феника при собі. Аж чую нараз якийсь страшенний лоскіт. Я вибіг на двір подивити ся, що би то було, і щасливо станув на нашім подвірю разом з другими, звідки добре було видко на цїле місто. Боже вічний! Як-же страшно було дивити ся! Земля підносила ся на кілька ліктів високо в гору то знов спадала. З страшенним гуком стали валити ся всї доми в містї один на другий. Кармелїти, що мешкали понад нами на горі, церков і монастир, хоч як великі, хи-

оглядати ся на поміч правительства і співділане публичних институций, як політехніка, краківска академія наук, або приватних, як товариство нафтове. Видїл краєвий мусить старати ся, щоби не надто обтяжати буджет краєвий, для того і потреба вести довгі переговори з дотичними чинниками.

Резолюция соймова, взиваюча правительство, щоби системізувало при львівскій політехніці катедру гірництва з узгляднєнем промислу нафтового, не віднесла доси успіху, але з того, що правительство дало 1000 зр. одноразово а по 150 зр. річно на утворене і удержане нафтового музея гірничого, можна заключати, що з часом будуть могли здійстнити ся бажаня Сойму.

З руских товариств.

На послїдних засїданях головного видїлу товариства „Просьвіта“ під проводом заступника голови рад. о. Тороньского полагоджено між иншими отсї справи: На засїданю 34-ім дня 7 мая рад. о. А. Тороньский подав до відомости видїлу, що він разом з членами инших товариств зложив Є. Е. митроп. Сильвестрови в день сьв. Юрия яко в десяті роковини вступленя на престол галицкий благожеланя від товариства „Просьвіти“. Є. Е. митрополит препоручив о. Тороньскому зложити товариствам сердечну подяку. — Дальше др. К. Левицкий оповістив, що дім „Просьвіти“ вже заінтабульовано яко власність товариства. Відтак з порядку дневного:

1. Порішено розписати конкурс на дві запомоги стипендийні з фонду бл. п. Евсевія Грушкевича.

2. Загальний збір товариства для вибору нового видїлу скликати в часї вимаганім статутом (т. є. в роцї 1896-ім).

3. Полагоджено справи читалень в Путятинцях, Фільварках і крамницї в Стрілисках нових.

4. Принято з подякою від видїлу „Львівского Бояна“ з доходу з вечерка в память Тараса Шевченка 40 зр. 40 кр. а в. на фонд стипендийний імени Шевченка.

5. Принято з подякою до музея „Просьвіти“ взірцї давних стемпльованих паперів і банкнотів, дар п. Тита Моравецкого зі Львова.

6. В засадї порішено застановитись над видавництвом премійних образків сьвятих для наших шкіл в спілцї з товариством сьв. Ап. Павла, до чого се товариство запрошує „Просьвіту“.

7. Принято до товариства 14 нових членів

На 35-ім засїданю дня 14 н. ст. мая порішено:

1. Винаймити фронтові комнати від ринку в каменици „Просьвіти“ товариству „Руска Бесїда“, почавши від 1 н. ст. липня с. р.

2. Рішено удатись до окружної ради шкільної в Камінцї струмиловій о дозвіл уживаня будинку шкільного членам читальнї в Милятинї старім (на просьбу членів тої-ж читальнї).

На 36-ім засїданю дня 21 н. ст. мая полагоджено отсї справи:

1. Принято до відомости, що книжочка за місяць червень „Омелян Огоновский. Єго житє і дїяльність“ написана членом видїлу Остапом Макарушкою вже напечатана. — В дальші книжочки увійде праця Володимира Хлопецкого „Про годівлю товару“ і вибрані твори Т. Шевченка („Кобзар“ часть II).

2. Перенесто від філії золочівскої депозит в сумі 4 зр. зібраних на проектовану там бурсу на річ ново-проектованої бурси промислової в Золочеві з осїдком в Олеську.

3. Проект філії золочівскої про основане при головнім видїлї товариства „Просьвіта“ у Львові центрального товариства задаткового з філіями повітовими при філіях своїх порішено взяти під зрілу розвагу пізнїйше.

4. Рішено раз на все удїляти авторам книжочок „Просьвіти“ по 10 примірників даром.

5. Порішено ще кілька справ, як: справу інститута дівочого СС. Василиянок в Яворові (користно), справу фонду емеритального для артистів руского театру з запису бл. п. Евсевія Грушкевича, рішаючи в порозуміню з товариством „Руска Бесїда“ поки що умістити єго на процента з огляду на те, що артистів-емеритів наш театр ще не має.

6. Принято 14 нових членів до товариства.

7. Принято з подякою до музею один примірник Букваря „словеньского язика“, виданого у Львові при Успеньскій церкві 1807 р. — дар о. Василя Небилівця з Перегиньска, і одну срібну а 14 мідяних старих монет — дар п. Івана Вишеньского з Піддубець.

Перегляд полїтичний.

Budapest. Corr. доносить, що Є. Вел. Цїсар перебуде перший тиждень місяця вересня в Нїмеччинї, де буде на великих маневрах коло Щетина і на ревії фльоти коло Свінемінде Відтак поїде Монарх мабуть на маневри до Галичини, звідси опісля на маневри фльоти і на кінцеві маневри 7 і 12 корпуса на Угорщинї а напослїдок приїде на великі маневри кавалерії в Альчут.

Аґентия Стефанього доносить, що непорозуміне, викликане подорожию нунция Аліярдї'ого по Угорщинї, залагоджено устним, довірочним порозумінєм з Апостольским престолом.

З Варшави доносять до Pest. Lloyd-a, що ґр. Шувалов мав вчера розпочати подорож по царстві польскім. У варшавских кругах полїтичних говорять, що на висших посадах адмінїстрацийних в царстві польскім мають настати великі зміни. Вість, будьто би ґр. Шувалов мав стати ґен.-ґубернатором Москви, єсть зовсїм безосновна.

З Білграду доносять, що король не хоче санкционувати ухваленого скупштиною закона прасового, а президент мінїстрів Христич подасть ся мабуть з сеї причини до димісиї. — В Шабацу украв хтось камінь угольний положений там королем під будову касарнї, разом з находячими ся в камени золотими і срібними монетами.

Новинки.

Львів дня 28 мая 1895.

— **Іменованя.** Є. В. Цїсар іменував постановою з дня 13 мая учителя семинарії учительскої у Львові Алекс. Барвіньского і приватного доцента фільософії на унїверситетї у Львові гр. Войт. Дідушицкого членами галицкої Ради шкільної краєвої на слїдуюче трилїтє. — П. Намістник іменував канцелїста ц. к. Дирекциї полициї у Львові Ант. Надрагу офицiялом.

— **Перенесеня.** П. Намістник переніс практикантів концептових ц. к. Намістництва: Як. Кульчицкого з Чесанова до Бучача, Меч. Венцлевского з Скалата до Теребовлї, Вікт. Маковецкого з Заліщик до Станїслава, Ів. Лопушиньского з Станїслава до Заліщик і Брониcлава Вишневского з Турки до Скалата. — Дирекция почт і телєграфів перенесла почтових асистентів: Дан. Сало з Дембицї до Кракова, Ів. Серватку з Гор-

тали ся то в одну, то в другу сторону і ми були в страху, що они нас засиплють, або що нас земля живцем в себе захопить. Сонце так було стемнїло ся, що ми один другого не видїли. Ми таки думали, що то вже настав конець сьвіта. То трясенє тревало може осьму часть години, а відтак зробило ся спокійно. Ми пустились тогди втїкати, так як хто схопив ся з постелї, на недалеку від нас площу і з нараженем житя перебирали ся ми туди почерез завалені доми і людскі трупи. Там перебули ми через три години і зібрало ся около 4000 людий, одні лиш в сорочках, другі таки зовсїм голі, а всї на смерть налякані і майже всї покалїчені. Тут заскочило нас друге землетрясенє, котре тревало також може пів чверти години. Потім настав спокій, аж наспіла вість від моря, що вода страшенно прибуває і гонить до берега та коли ми не повтїкаємо, то погинемо. Подумайте собі, що в менї дїяло ся. Всї улицї були позавалювані домами, але я і кількох моїх приятелів пустили ся таки втїкати і може за чверть години видобули ся щасливо зпоміжи развалин і трупів на поле....

„Першого дня о 11 год. вечером вибухнув огонь в многих сторонах міста, а чого ще не знищило землетрясенє, то знищив огонь. Так отже з красного, великого міста, найбогатшого в Европі, в котрім було 500.000 людий, зробила ся лиш одна величезна купа каміня. Палата, де були великі й несчислимі скарби, погоріла. Наша комора митова, де було богато мілїонів товарів з всїх сторін сьвіта, погоріла також. Майже всї кораблї, котрих в нашім порті було 300, поуривали ся від якорів і одні потонули, а другі порозбивали ся. Один голяндский корабель, котрого капітан називає ся Петро Роклєс, занесла вода аж до самого міста і тут єго лишила; але опісля вернула вода знову і забрала єго не наробивши в нїм нїякої шкоди. Корабель той важив 18 до 20.000 сотнарів. Капітани корабельні, що приїхали сюди з різних сторін, розповідають, що вже на 60 миль звідси море так само страшно лютило ся, як і тут.... З Кадису дістав я вість, що там наробило ся майже таке саме нещастє, як і тут. Глядїть отже добре, з ким маєте дїло, бо оба ті міста нароблять великого заколоту в торговли. З Ґібральтару наспіла також вість, що тамошні укріпленя, хоч з самої скали, всї зруйновані“.

Лїсбоньске землетрясенє показує нам, що тут були всего лиш два дуже сильні удари без попередного підземного шуму і гуку, а відтак, що море було тут страшенно розбурхане не лиш при самім березї, де величезною горою котило ся до міста і несло навіть кораблї, але й дуже далеко від самого берега. Всї наведені доси приміри показують нам землетрясеня в тих сторонах, де нема огнистих гір. Пригляньмо-ж ся тепер землетрясеням в тих сторонах, де суть огнисті гори і де землетрясеня стоять в посереднім або безпосереднім звязи з тими горами. Такі землетрясеня бувають далеко частїйші, а сторін, де они проявляють ся, єсть далеко більше. В Европі, клясичною — можна би сказати — стороною таких землетрясень єсть полуднева Італія і Сицилія, — сторона, положена межи трома чинними вульканами: Везувієм коло Неаполю, Етною на Сицилії та вульканом Стромболї в громадї Ліпарийских островів на північ від Сицилії. Для доповненя повисших примірів возьмемо землетрясенє в Калябрії з 1783 р.

Осередком калябрайского землетрясеня було місто Опідо та місцевости Сітіцано, Касолєто, Крістіна і Сініполї. Найсильнїйше дало ся почути землетрясенє на 22 милї довкола міста Опідо і засягнуло ще міста Реджіо в Калябрії та Месіна на Сицилії; слабше було в околї 72 миль. О сїм землетрясеню в Опідо розповідають так: Було то дня 5 лютого; сонце зійшло було мрачно, а небо відтак захмарило ся, але й знову випогодило ся. Около полудня настала мрака і у воздусї зробило ся тихо, як би перед бурею і хмари зависли понад містом. Дріб і другі домашні звірята стали дуже неспокійні, бігали то сюди то туди, як би чогось сполошені. У воздусї настав глухий, невиразний шум а відтак зробив ся нараз вітер і свист; земля стала легенько дрожати филями нїби як бода. По 12 год. в полудне настав сильний удар, котрий в одній хвили наробив страшного спустошеня. По нїм слїдувало в ночи з 6 на 7 лютого ще кілька сильних ударів, а земля дрожала відтак ще кілька місяцїв. Дня 1 марта настав знову сильний удар, а 28 марта так сильний як перший і розвалив до послїдка то, що ще остало було по першім ударі. Сей удар дав ся почути аж в Неаполи і в Катанцаро, що вже лежить на всхіднім побережу від сторони Йоньского моря. Море в месиньскім проливі стало по сїм ударі так бурити ся, як підчас землетрясеня в Лїсбонї; насамперед відступило дуже далеко від берегів, а відтак вернуло назад так величезною филею і з такою скоростию, що дуже богато людий, котрі поутїкали були з міста Сицилії над море

…нць до Тернополя, Кар. Туниковского з Снятина …Мих. Змарза з Підволочиск до Львова.

— **Ц. к. краєва Рада шкільна** удала ся до Міністерства з проєктом отвореня при семинариї учительскій в Самборі чотироклясових шкіл вправ, рускої і польскої, почавши від 1896/7-ого року шкільного. Такі школи вправ істнують при всіх мужеских семинариях учительских у всхідній Галичині (у Львові, Тернополи і Станїславові), для того отворене таких шкіл при семинариї в Самборі для практики кандидатів єсть річию зовсім оправданою.

— **Др. Дамян Савчак**, член Виділу краєвого і посол на Сойм з округа підгаєцкого, стане перед виборцями в Підгайцях в середу по Зелених сьвятах дня 5 червня с. р. і зложить справоздане з своєї посольскої діяльности. Початок зборів о годинї 11-ій рано в новій сали Ради повітової.

— **Др. Олександер Колесса**, доцент руского язика і літератури в черновецкім університеті, подав ся о перенесене veniae legendi до університету львівского.

— **Др. Кирило Студиньский** — як звіщає „Буковина" — пробувши зимовий курс на студиях в Київі, жиє тепер в Петербурзї, а з відтам удає ся ще в Москву для дальших студий.

— **Зміна властителів.** Ґр. Щастн. Козебродский з Глїбова купив Познанку гетманьску, в скалатскім повітї, від п. Вівієна за 150.000 зр. — Саджавка, в повітї скалатскім, дотеперішна власність п. Бадияна перейшла в посїдаиє пп. Льва і Емануїла Парнасів.

— **З судової салї.** Свого часу доносили ми, що швець Іван Шаєр на Замарстинові у Львові ударив в гнїві шкірою по голові $1^{1}/_{2}$-річну дїтину, сироту, котру взяв від маґістрату на виховане, так сильно, що дитина померла. По тім випадку Шаєр сам віддав ся в руки суду і власне вчера ставав перед трибуналом судиїв присяжних. По переведеній розправі заперечили судиї присяжні питане що-до убийства і на основі сего вердикту увільнив трибунал Шаєра від всякої відвічальности.

— **Убийство.** В Терешенах на Буковинї посперечав ся молодий селянин Файфер з своєю судженою Василиною Шупот і убив єї, а відтак повісив трупа на дереві, щоби пізнїйше розголосити, що она погибла від самоубийства. Жандармерия відкрила злочиньство і арештувала убийника.

— **Огнї.** Сими днями згоріли від удару грому господарскі будинки Матія Паюка в Волици, теребовельского повіта. Шкода около 1000 зр. Паюка поразив грім. — В присїлку Завадка коло Старої ропи згоріла одна загорода; в огни погибла 2-лїтна дитина, котрої не можна було виратувати з огня. — В Іванчанах повіта збаражского згоріло дня 22 с. м. в наслїдок підпаленя одно господарство. Як доносять, підпалника, звістного на цїле село пияка і кривоприсяжника, Антона Боровского арештовано. Він посварившися з своєю любкою, співвластителькою згорілої хати, відгрожував ся, що прийде на ню „остатна година", коли хата почала горіти, він утїкав від неї. Сожалїти треба — каже дописуватель з нагоди сего огню — над замішанєм та браком всякого ратунку по наших селах. Збігає ся богато людий, але без коновки, драбини або гака, кождий кричить „давай води!" а тут анї води анї кому давати. Нема навіть драбини, щоби можна вилїзти на дах. Цїкава річ, чи діждемо коли того часу, щоби добре і красне розпоряджене власти, аби при кождій хатї находились драбина, бочка з водою і гак, було виконане. Кілько то можна би огнїв угасити, як би мати часом бодай кілька коновок води під рукою, драбину і гак! Мабуть не богато треба коштів і заходів, щоби сї три річи були при кождій загородї, а однак як оно приходить тяжко! Рік за роком упливає, а не видно поступу в тім напрямі і довго ще будемо ждати, заки трохи води і драбина стане при кождім хатї.

— **Яку вартість мають неужитки**, показує нам лондоньский інститут, що вивозять сьміте з міста. Лондоньскі улицї довгі на 13.400 кільометрів, отже є що і є звідки вивозити сьміте. Так се товариство на сьмітю, можна сказати, заробляє. Торік продало оно паперу, тектури і т. ин. За 14.800 марок, лахів за 1.200 марок, фляшок за 2.700 м., ниток і шнурів за 4.500 м., корків за 1.400 м., зелїза за 1.600 м., скла за 2.400 м., книжок і часописий за 700 м., міди за 500, олова за 600, иншого металю за 400 марок. За відпадки, в котрих є поташ, заробило товариство 27.500 марок. Додаймо до того найдені металеві і паперові гроші, котрі звичайно забирають собі ті, що вивозять сьміте, то побачимо, як у великих містах можна навіть на сьмітю заробити гроші. А то не лиш се товариство вивозове находить таке добро в сьмітю; треба знати, що приватні т. зв. „сьмітярі", котрих в великих містах дуже богато, находять по сьмітниках тілько вартістних річий, що з продажи тих річий фабрикам удержують ся.

— **Електричні зелїзницї.** В Америцї що-раз більше заступають електричні зелїзницї — зелїзницї парові. Тепер має побудувати ся нова електрична зелїзниця з Гавергіль в Мисечусетс до Кібека в Канадї. Довжина єї буде виносити 280 анґлїйских миль. Одна з найстарших американьских зелїзниць Сінсінеті-Гамільтон хоче також завести у себе електричні машини замість парових. Доси виказують електричні зелїзницї великі успіхи і цїни білетів та перевозу обнизили ся не лише на шляхах електричних, але й на парових. Однако найбільшим шляхом електричним буде зелїзниця з Нового Йорку до Тихого Океана, котра має бути побудована коштом 500 мілїонів зр. Американьскі інжинери пересьвідчені, що т. зв. вік пари вже минув і що за яких 25 лїт вступить пару цїлковито електрика, бодай — з Америцї.

— **Вивіз овочів** з Австриї за границю. З цїлої Австро-Угорщини з Босною і Герцеґовиною ідуть овочі за границю, а то яблока з Чехії, Тиролю і Горішної Австриї, сливки з Босни і Угорщину. Дуже високо стоїть управа садівництва, особливо яблок в північній Чехії, де ховають понайбільше машанцки, але і инші т. зв. господарскі овочі. В полудневій Мораві управляють дуже старанно черешнї, так, що з одного повіта Знойма вивозять річно 15.000 метричних сотнарів черешень. Сливки ховають ся на великі розміри в Боснї. Аби овочі як найлїпше зужитковати, на те заложило ся в р. 1894 в північній Чехії в Требехівцях акцийне товариство; оно заложило фабрику для консервованя яблок і инших овочів і для вироблюваня овочевого вина. В Боснї, в Посавинї роздає правительство садівникам сушарнї, аби они могли лїпше свої сливки приладити до торговлї; такі сушарнї показали ся дуже добрі. Товариств для шириня управи садовини єсть в Австриї кілька.

— **Померли:** У Відни княгиня Лїхтенштайн з роду Потоцка, мати братів Алойсия і Генриха Лїхтенштайнів та бар. Кароль Пусвальд, бувший шеф секциї в Міністерстві торговлї.

ТЕЛЄҐРАМИ.

Відень 28 мая. Є. Вел. Цїсар принимав вчера депутацию під проводом ґр. Фр. Коронїнього в справі будови зелїзницї через гори Таври и сказав, що велить собі предложити в найблизшім часї справоздане щоби продовжене зелїзницї через Таври до Триєсту могло бути в недалекім вже часї виконане.

Інсбрук 28 мая. До Іґль приїхала нїдерляндска королева-реґентка на довший побут.

Кіл 28 мая. Підчас експльозиї на збудованій для Туреччини лоди торпедовій згинуло 7 людий, а 12 єсть тяжко покалїчених.

Рим 28 мая. Остаточний результат виборів до парляменту єсть такий: вибрано 326 прихильників правительства, 102 конституцийних опозиционістів, 31 радикалів і 14 социялїстів. В 35 округах виборчих мають відбути ся тіснїйші вибори; сподївають ся, що з них вийде 19 прихильників правительства і 13 опозиционістів.

Париж 28 мая. Підчас дебати над питанєм жидівским заявив міністер справ внутрішних, що правительство буде жадати від кождого пошанованя законів. Република не єсть институциєю протекций. На жадане міністра ухвалила палата 299 голосами против 206 перейти до звичайного порядку дневного.

Надіслане.

За редакцию відповідає: **Адам Креховецкий.**

не мали вже часу знову звідтам втечи і вода їх захопила та потопила. Богато людий, що стояли при березї вхопила вода і потягнула їх в спід.

Се землетрясене було найцїкавійше тим, що в многих місцях поробило на земли великі зміни. Всюди там, де у вузких долинах понад ріками були високі стінки, то они порозпадали ся, скали повідлупували і посипали в долину, або їх поперекидало з одної стінки на другу. Місцями через то звузились долини і затамували ся потоки та поробили ся озера і ставки. Коло Піянура ді Розарно поробило ся около 50 малих круглих ставків (т. зв. вікон), котрі наповнили ся водою, а котрих береги були промінясто полупані. При тім спостережено, що спідна верства землї була сильнїйше полупана як верхна, а верхна верства була пересунена. Ба, було й так, що землетрясене вивирвало такі цїлі загони землї разом з деревами або збіжем і перекинула їх на милю далеко, але при тім дерев анї трошки не ушкодило. На горі Сант Анджельо зробила ся була величезна гора.

Наконець ще один примір землетрясеня з найновійших часів: землетрясене в Японї з дня 20 червня 1894 р. Про се землетрясене, котре навістило японьску столицю Токіо і недалеке місто Йокагаму доносить, нїмецкий подорожник Гесе-Вартеґ так:

Вже перед кількома днями доносили японьскі ґазети, що найбільший з чинних вульканів, Асамаяма сильно вибухає, але нїхто о тім і не подумав, що вслїд за тим вибухом настане так страшне землетрясене. Нинї рано о пятій годинї пробудило мене кілька легких підземних ударів. День був дуже парний, але я мусїв за орудками ще перед полуднем виїхати до Йокагами. Як-раз заїхав я був до готелю і казав собі там принести обід до комнати на першім поверсї, коли нараз земля підомною стала дрожати і ходити. Рівночасно затрясли ся і затріщали мури, шиби у вікнах забренїли, а я виглянув на двір і побачив, як цїлий готель і всї сусїдні доми стали страшенно хитати ся. Над містом підняла ся страшенна хмара диму і пороху, а я в першій хвили думав, що то якийсь маґазин з порохом вилетів у воздух. Слухаю, але вибуху не чути нїякого, за то гремить і гуркотить цїлими мінутами десь глубоко під землею. З домів летять кусні мурів, відпадають ґзимси і тинк, робить ся страшенний порох. Разом зі мною вибігають і другі гостї з готелю по хитаючих ся сходах до огорода; жінки омлївають в сїнех, другі трясуть ся як лист трепети. На заливі йокагамскім, рівнім ще перед хвилею як зеркало, підоймають ся величезні филї а тяжкими панцирними кораблями анґлїйскої фльоти підкидає вода, як лупинками з оріха. Нараз виджу, як з гори, що від полудня окружає Йокогаму, відривають ся величезні скали і котять ся до моря. Зі всїх домів вибігають перепуджені люди, комини валять ся і цегла спадає на улицю. Може яких 5 мінут тревало землетрясене, аж на конець настав спокій, але з людий нїхто не важив ся зайти назад до своєї хати.

(Дальше буде).

ІНСЕРАТИ.

З друкарнї В. Лозиньского під зарядом В. І Вебера.